

VOEDING
CRB 2023-1412

6 juni
2023

ADVIES

De blauwdruk voor een bredere fiscale hervorming

Blijde Inkomstlaan 17-21 1040 Brussel
Avenue de la Joyeuse Entrée 17-21 1040 Bruxelles
T 02 233 88 11
E mail@ccecrb.fgov.be
www.ccecrb.fgov.be

Advies

De blauwdruk voor een bredere fiscale hervorming van de heer Van Peteghem, vice-eersteminister en minister van Financiën

Inbehandelingneming

Het regeerakkoord belast de heer Van Peteghem, vice-eersteminister en minister van Financiën, met de voorbereiding van een bredere fiscale hervorming teneinde het belastingstelsel te moderniseren, te vereenvoudigen, meer rechtvaardig en meer neutraal te maken.

In juli 2022 levert de minister de blauwdruk voor een bredere fiscale hervorming af. De regering beslist bij de begrotingsopmaak in oktober 2022 om de eerste fase van de bredere fiscale hervorming verder uit te werken. Naar aanleiding van de uitgewerkte nota "Eerste fase van de bredere fiscale hervorming¹" van minister van Peteghem wensen de leden, verenigd in de bijzondere raadgevende commissie Voeding (hieronder: brc Voeding) de aandacht van de Minister te vestigen op een aantal knelpunten die het doel van deze fiscale hervorming voorbijschieten.

¹ Eerste fase bredere fiscale hervorming.pdf (belgium.be)

Advies

In de nota “Eerste fase van de bredere fiscale hervorming” van minister Van Peteghem wordt een btw-harmonisering voorgesteld. Naast het standaardtarief van 21% (dat geldt voor o.a. alcoholische dranken) worden de btw-tarieven van 6% en 12% geharmoniseerd tot een btw-tarief van 9%. Niettemin blijft in zijn hervormingsplan het btw-tarief van 6% voor elektriciteit, aardgas, leidingwater en warmte voor huishoudelijk gebruik behouden. Daarenboven wordt het btw-tarief voor groenten en fruit, geneesmiddelen, luiers en andere producten voor intieme hygiënische bescherming en het openbaar vervoer teruggebracht op 0%. In deze context benadrukt de minister in zijn hervormingsplan dat onze fiscaliteit de toegang tot belangrijke basisproducten niet mag belemmeren.

De brc Voeding sluit zich volledig aan bij de idee dat de toegang tot belangrijke basisproducten te allen tijde moet worden gegarandeerd. In deze context moedigt de brc Voeding de btw-verlaging voor groenten en fruit in een brede definitie (bv. ook diepvriesgroenten) tot 0% dan ook aan. De winkelkar van de modale Belg bestaat evenwel uit meer basisvoedingsproducten dan groenten en fruit. Een gemiddeld Belgisch gezin besteedt 15,9% van zijn consumptiebudget aan voeding en niet-alcoholische dranken, waarvan slechts 3,3% aan groenten en fruit. De overige 12,6% wordt besteed aan andere voedingsproducten en non-alcoholische dranken².

Op al deze basisvoedingsproducten (behoudens enkele uitzonderingen waaronder margarine) wordt vandaag 6% btw geheven. In het fiscaal hervormingsplan van minister Van Peteghem wordt dit btw-tarief opgeschroefd tot 9%. Deze btw-verhoging met 3 procentpunten voor het overgrote deel van de voedingsproducten, alsook de non-alcoholische dranken, weegt veel zwaarder door dan de btw-verlaging voor groenten en fruit tot 0%. Ruw geschat³ zou deze btw-maatregel, bij ongewijzigd prijsbeleid van de detailhandel, de supermarktrekening van voeding en non-alcoholische dranken van bv. 100 euro voor de Belgen gemiddeld 1,1% duurder maken.

² Huishoudbudget - Meer cijfers | Statbel (fgov.be)

³ Export-/importdata worden bij de analyse niet mee in rekening genomen.

Tabel-1: Geraamde impact geharmoniseerd btw-tarief (fiscaal hervormingsplan) op de winkelkar

Raming impact geharmoniseerd btw-tarief (fiscaal hervormingsplan) op winkelkar in 2020	Samenstelling consumptiebudget	Samenstelling budget voor voeding en non-alcoholische dranken	Samenstelling winkelkar aan €100 aan voeding en non-alcoholische dranken	Winkelkar aan huidig btw-tarief (6%)	Winkelkar aan geharmoniseerd btw-tarief (fiscaal hervormingsplan): 0% en 9%*
Voeding en non-alcoholische dranken	15,9%	100,0%			
Groenten en fruit	3,3%	20,8%	20,8	22,0	20,8
Overige voeding en non-alcoholische dranken	12,6%	79,2%	79,2	84,0	86,3
Overige consumptie-uitgaven	84,1%				
Totaal	100,0%	100,0%	100,0	106,0	107,1

*Geharmoniseerd btw-tarief: 0% voor groenten en fruit en 9% voor overige voeding en non-alcoholische dranken

Bron: berekeningen secretariaat op basis van de huishoudbudgetenquête

Merk op dat het Federaal Planbureau (FPB) in 2016 op vraag van de brc Voeding een studie maakte over "De economische impact van een btw-verhoging op voeding en op alcoholvrije dranken"⁴. De resultaten van deze studie toonden aan dat een btw-verhoging van 1% op lange termijn enerzijds een negatief effect zou hebben op de werkgelegenheid van de totale economie (2.600 verloren banen) en anderzijds een zeer lichte toename van de overheidsinkomsten van 80 miljoen euro tot gevolg zou hebben. Aangezien in deze studie geen rekening wordt gehouden met de grensoverschrijdende aankopen, die gelet op de geografische ligging van ons land een aanzienlijke impact kunnen hebben op de resultaten, is een stijging van de overheidsinkomsten van 80 miljoen euro een zeer optimistische raming.

Bovendien maakt een btw-verhoging het aantrekkelijker voor de consument om over de grens voeding en dranken aan te kopen. Volgens een advies⁵ van de Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de KMO zijn de grensaankopen in de periode 2014-2019 relatief fors toegenomen. Ook in 2021 en 2022 kan een stijging van de grensaankopen worden waargenomen, volgens cijfers van GfK en Eurostat in het economisch jaarverslag van de Belgische voedingsindustrie 2022⁶. Men kan op basis hiervan concluderen dat onze beleidsvoerders deze problematiek niet mogen negeren en de maatschappelijke en economische gevolgen ervan in aanmerking moeten nemen.

⁴ 201611101458150.REP_HAUSSETVA_11361_FN.pdf (plan.be)

⁵ Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de KMO (mei/2021): "Advies over de fysieke grensaankopen"

⁶ "Economisch jaarverslag van de Belgische voedingsindustrie 2022 en vooruitzichten 2023, Fevia

In de context van de opvolging van de impact werden door het secretariaat van de CRB twee nieuwe studies gerealiseerd: “Vergelijking heffingen en grensaankopen voor enkele drankartikelen, [CRB 2021-1258](#)” en “Ontwikkeling indirecte belastingen voor enkele drankartikelen in België en de buurlanden, [CRB 2021-3343](#)”.

Deze studies onderstrepen dat hogere indirecte taksen op dranken één van de belangrijkste drivers is voor deze grensaankopen.

In deze context is het voor de beleidsmakers van belang erop toe te zien dat het Belgisch fiscaal beleid zo goed mogelijk wordt afgestemd op het beleid van de buurlanden teneinde een consumptieverschuiving naar het buitenland te vermijden en een eerlijk speelveld voor binnenlandse en buitenlandse voedings- en drankbedrijven te garanderen.

De brc Voeding is ervan overtuigd dat de Belgische consument, afhankelijk van de afstand van zijn woonplaats tot de grens, bereid is om eenmaal tot regelmatig naar een van de omliggende landen te reizen om goedkopere voeding of dranken te kopen.

Eenmaal de consument in een omliggend land aan voeding- of drankenshopping doet, combineert hij dit ook met andere aankopen (andere voeding, huishoudproducten, textiel en kleding...), horeca-bezoeken en toerisme. Dit impliceert een transfer van economische activiteit die leidt tot een direct verlies van btw-inkomsten, accijnzen, verpakkingsheffingen en vennootschapsbelastingen, maar indirect ook van werkgelegenheid - die elders ontstaat - en van daaruit voortvloeiende inkomsten op het vlak van bedrijfsvoorheffing en sociale bijdragen. Daarnaast komen de verpakkingen van deze grensaankopers na consumptie van de producten in Belgische afvalstromen terecht.

In deze context is het een publiek geheim dat de vorige regering de aantrekkingskracht van de buitenlandse distributie heeft verhoogd door een suikertaks op frisdranken en hogere accijnzen op alcoholische dranken in te voeren.

Nieuwe verhogingen van de consumptietaksen voor voeding en dranken moeten absoluut worden vermeden. De sector pleit daarvoor niet alleen uit eigen belang, maar ook in het algemeen belang van de werknemers, de burgers en de overheidsfinanciën.

Verder staat het vast dat consumptietaksen zeer asociaal zijn, daar deze vooral nadelig zijn voor de laagste inkomens. Cijfers op basis van de huishoudbudgetenquête tonen aan dat 77% van het consumptiebudget van de 25% armste gezinnen opgaat aan 'niet uit te stellen uitgaven'⁷ waaronder voeding en drank⁸. Het aandeel 'niet uit te stellen uitgaven' in het totale consumptiebudget daalt naargelang het inkomen toeneemt.

Slotwoord

In zijn hervormingsplan benadrukt de minister van Financiën dat onze fiscaliteit de toegang tot belangrijke basisproducten niet mag belemmeren. De brc Voeding sluit zich volledig aan bij dit idee en moedigt in deze context de afschaffing van de btw voor groenten en fruit dan ook aan. De winkelkar van de modale Belg bestaat evenwel uit meer basisvoedingsproducten dan groenten en fruit. Slechts 20,8% van het budget dat de gemiddelde Belg consumeert aan voeding en non-alcoholische dranken gaat naar groenten- en fruit. 79,2% gaat naar andere voedingsproducten en non-alcoholische dranken. In het licht van de fiscale hervormingsgesprekken wil de brc Voeding daarom vragen om net zoals voor o.a. elektriciteit, aardgas en leidingwater ook voor voedingsproducten en alcoholvrije dranken het btw-tarief van 6% te behouden, zodat de toegang tot basisvoedingsproducten voor elke burger, en in het bijzonder voor de zwakkeren in onze samenleving, gegarandeerd blijft.

Daarenboven vestigt ze de aandacht van de minister op het belang van een evenwichtig fiscaal beleid dat zo goed mogelijk wordt afgestemd op het beleid van de buurlanden, teneinde een consumptieverschuiving naar het buitenland te vermijden en een eerlijk speelveld voor binnenlandse en buitenlandse voedings- en drankbedrijven te garanderen.

De brc Voeding is ten slotte van oordeel dat iedere regering die verder beslissingen neemt over een verhoging van consumptietaksen (btw, accijnzen...) op voedingsproducten het best eerst een grondige studie maakt van de impact van deze consumptietaks op de grensaankopen, de werkgelegenheid en de laagste inkomens.

⁷ Niet uit te stellen uitgaven omvatten alle uitgaven die noodzakelijk en niet flexibel aanpasbaar zijn op korte termijn, waaronder huur of de afbetaling van een hypothecaire lening, water- en energiekosten, voeding of producten voor de persoonlijke hygiëne.

⁸ dc7f0370-2a6f-4c58-b73d-70adcdd52f86.pdf (uantwerpen.be)